

Josef Beránek, Jan Sokol: Odvaha ke svobodě

Vyšehrad, Praha, 2021, 336 s., ISBN 978-80-7601-411-4.

Kniha *Odvaha ke svobodě* představuje ojedinělý knižní rozhovor mezi publicistou Josefem Beránkem a profesorem Janem Sokolem, významným českým filosofem, pedagogem, spisovatelem a překladatelem, od jehož úmrtí uplyne v únoru tohoto roku právě jeden rok.

Čtenář je formou otázek a odpovědí seznámen s pozoruhodným životním příběhem profesora Sokola. Zdaleka se však nejedná jen o jakési patetické vzpomínání. Naopak. Vyprávění je zasazeno do kontextu dějinných událostí, protknuto diskusemi na témata z oboru filosofie, teologie, antropologie či politiky. Samozřejmostí je i zamýšlení nad problémy současného světa. Vše je podáno velmi poutavým a běžnému čtenáři srozumitelným jazykem a doplněno dobovými fotografiemi.

Kniha je rozdělena do šestnácti kapitol. Začíná krátkou zmínkou o Sokolově mládí, vyučení se na zlatníka, získání práce programátora ve Výzkumném ústavu matematických strojů a založení rodiny s manželkou Františkou Patočkovou, dcerou filosofa Jana Patočky.

Jan Sokol se v předlistopadové době mimo své oficiální zaměstnání věnoval mnoha aktivitám. Jakožto znalec světových i klasických jazyků se podílel na ekumenickém překladu Bible. Účastnil se bytových seminářů, nebo je přímo pořádal. Spolu s dalšími vzdělanci studoval filosoficko-teologické texty významných myslitelů a živě o nich diskutovali. Jeden ze seminářů byl věnován Nietzschemu. „V té skupině bylo dost křesťanů a zabývat se Nietzsche bylo jakési koncilní vykročení do dialogu s největším a nejchytřejším odpůrcem křesťanství. Když tady naše křesťanství obstojí, nemáme se čeho bát“ (s. 236).

Na jiném bytovém semináři spolu s bohoslovci četl řecký Nový zákon. Na dalším semináři, tzv. kecandě, účastníci společně četli a vykládali knihy. Čtenáře jistě zaujme i Sokolovo působení v Díle koncilové obnovy (1968–69) či okolnosti sepsání Charty 77 a postupného získávání podpisů na tomto slavném dokumentu.

Po Sametové revoluci mohl Jan Sokol konečně působit v akademické sféře a svobodně bádát, učit a publikovat. Přednášel filosofii, antropologii a religionis-

tiku na Pedagogické fakultě a na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy a od roku 2000 na Fakultě humanitních studií, kterou spoluzaložil a záhy byl zvolen jejím prvním děkanem. V roce 2000 byl jmenován profesorem pro obor filosofie výchovy.

V knize popisuje rovněž své politické působení v 90. letech či neúspěšné ucházení se o úřad prezidenta republiky. Zamýšlí se nad filosofickými tématy jako je otázka svobody člověka, udržitelnost tradičního modelu rodiny v současné společnosti či výchova dětí. Dotýká se též aktuálních politických témat i otázek spojených se současnou pandemií.

Častý motiv a námět k zamyšlení představují v recenzované knize biblické texty, zvláště evangelium. Jako ukázkou lze uvést odpověď Jana Sokola na otázku, zda je výzva evangelia opravdu pro všechny lidi bez rozdílu, i pro lidi svázané strachem: „Evangelium, zdá se mi, může člověka skutečně zbavit existenciálních strachů a zoufalství, vyžaduje to ovšem určité úsilí. Tradice mluví o milosti Boží a myslí tím něco podobného. První krok, řekl bych, je učit se dívat a vidět ty obyčejné, každodenní zázraky, od pampelišky na ulici až po novorozené dítě. Druhý krok by byl zbavovat se toho moderního bludu, že jsme každý svým bohem. To se v novověku chápalo jako velké osvobození, ačkoliv je to jen velká pitomost. Člověk není pánbůh, tuhle představu nemůže ve zdraví přežít. Člověk je ve službě, říkávám, a nemá odpovědnost za všechno. Když začne mít problémy se sebou, měl by se zmenšit jako ten Chestertonův trpaslík. A teprve jako trpaslík začne vidět ty skutečné problémy, s nimiž by snad mohl i něco udělat“ (s. 286).

V celém textu vyniká Sokolova mimořádná schopnost hovořit o složitých tématech jednoduše a srozumitelným způsobem. To činí recenzovanou knihu vhodnou pro čtenáře z řad široké veřejnosti a může umožnit bližší seznámení se s některými tématy z oborů filosofie, náboženství, religionistiky či dalších příbuzných věd. K tomuto účelu zajisté poslouží i texty, jež jsou zařazeny v závěrečné části knihy, obsahující některé myšlenky pana profesora na téma Věda a matematika, Filosofie – antropologie, Společnost, peníze a právo či Bible a naděje. V závěru knihy nalezneme stručný životopis Jana Sokola a seznam jeho knižních publikací.

Knihu *Odvaha ke svobodě* lze jednoznačně doporučit všem zájemcům o bližší seznámení se s životním osudem a myšlenkami jednoho z nejvýznamnějších českých křesťanských myslitelů. Ne nadarmo byla recenzovaná kniha označena jako jeden z předních titulů roku 2021.